

С О В Е Т Т У Р Г У З У Г

Колхоз бүдүрүлгезин тодаргай удуртур

Баз-Хем районун Көп-Тей көдө Советтин чоюкта чаа болуп өрткөн ээчегинт сессияда Советтин Күүсөгч Комитетинин ажылынын дугайында оң дартык өң Докур-оолдук иретинин диниан чугаа-лашкан.

оруктар септээр талазы-биле бот-тут кемчег албайн турар. Ийн колхозтарын суураарынын кайы-зында-даа кудуктар ховар, кудумчуларды мян тарылгазын чоруттунаан, кршмаларды, арыг-ламыр черлерин, херим кажаалар-дыг бажындар кончут өзөмш. Шко-лаларын чайт септелгези дыка оожку чорун турар.

Совет бодунун чыгырамында шко-лаларын, клубтарын, радио бей-дираларын, библиотекаларын өн-нелге болгаш ветеранар, пунктула-рынын ажылы чүтөөр удурутун келгенин иреткеди болгаш санал берген депутаттар демделгез.

— Колхоз бүдүрүлгезини түс-түс алдыларында ажылы өнжидер дугайында шитирлерин үндүрүп тура-даа, оларын күүселди-рини органиастаар талазы-биле бот-тут кемчег албаанын учурунда хойжу Хажыты өске кижилерин 40 ажыг баш шөөр калын, инекти Колаур-оол 30 баш инектерин ийн-тинин малында калын алган мал-дап чоруну фактылар бар. Колхоз-тун мал ажылына хөгжүдериште шит-тин бажындаан, чамдык кадарчыларын иындыг практикасын өскөлдери чугула—деп, депутат өң Дабыйн чугаалаан.

Иындыг болза-даа Советтин органиаст-массалыг ажылында уузгү четиестерин бары сессияга илере-рин. Бодунун сессияларын чугула 5 удаа чымылдырган, Конституция-нын негедезин Совет хажыдын келген.

Көзө септетин чамдык чуртта-чыларын тазаландып колхоз боду-рулгезинге киришпей, арага-лар, ажыга үнес чорутарын бодуну тура-да иындыг кижилер-ге өрте-чатырнын шугулу-биле чогуур хемчег онаайлыг келген чеп-ле практиканы депутат өң Чолаур-оол болгаш өскөлдөр-даа бургуу шаал демделгезинер.

Херээженнерниң күш-ажылы иденкейи

Узуг-Хем районун «Эйлинг-Хем» колхозунун херээженнеринин колхоз бүдүрүлгезинге киралгези өнжидер. Эң Көкүр-оолга удурткан туубу бүдүрүр эвено бүтү сууну печкалар-биле хандырар суруганын бодунун мурунда салган. Олар чык дургутунда 20 муң пекек туубу бүдүрүр планын турган, июль 1-ге чедир 15400 ажыг пекек туубу-ну калын ундурткенер.

Депутаттарын масса-биле харыла-залын быжыглар, соңукчуларын мурунга оларын өчтөттары, учуражышкыларын уругучу органиастап турган, колхоз бүдүрү-лгезини түс-түс алдыларында, илангыя амты үде иштинин мал ажылында быжыг чөм сууну тургузганы дөм колхозчулар ор-тузунга оларын органиастаачы ролун бейдер хемчеглерин айткан шитирлерин сессия хузаан алган.

Партия аппараттары-биле ажылды экижидер

Бистин Коммунист партиясы— башкычы партия. Иындыг-даа чугула херектин чедиринин оң удурутгалында, оң чө-чөдө органиастааларынн ажил-чорудула-зында шитирлерин-биле ханзар-жыр. Партия болза бодунун кадар-чыларын партияга ажылды ажил-агыжы согураалар-биле өң хол-баштырып ирет турар.

Соң, Маныкай ишкеш мурундан-ларынн саны улам-на өвүдөн. Оң-да колхозту херээженнерин өң Дигарга удурткан эвенозу фарганнаар черинг үш өрөөл дам бажынынн халааны салып доо-кан. Эвеночулар өң 8 трактор керер-гарактын туудуу сайман мал-биле кылын өгөдөй берген. Туудуктар-нын арамында өштер Бажык, Көк-ким, Шууакуай болгаш өскөлдөр-даа боттарынын мурунчак чорун илере-дин, ажыл нормалын уругучу 150—200 хуу чедир ажыг күүсе-ди турарлар.

Партия аппараттары чөм-биле харылааны улам-на быжыглан-шаан, чө-чөдө партиянын дирек-тиваларынн күүселдери орта-иштасап, совет, ажыл-агый, ийн-тинин органиастааларынн ажил-ды башкарып турарлар.

Партия аппараттары чөм-биле харылааны улам-на быжыглан-шаан, чө-чөдө партиянын дирек-тиваларынн күүселдери орта-иштасап, совет, ажыл-агый, ийн-тинин органиастааларынн ажил-ды башкарып турарлар.

Кызылдың мяштан эт-терексел кылыр фабрикасынын столарлары Ф. Носков болгаш Н. Стрельниково ажылды беким шырарлыг кылып, планын 170—200 хуу күүседи турарлар. Чурукта (солгай талазында өң талазычы): Ф. Носков биле Н. Стрельниково чөмөдөн кылып турлар. Фотоу С. Феоктистовту.

Хонукта 1200 грамм немелде семиртилге дээш

Чөм-Хемчик районун «Октябрь» 40 чылы колхозунун суратгы кадарчыны Ховалыг Тиртык олар-дын семиртир инектерин ач че-ди чыл дургутунда кадарын турар. 1957 чылда өң Тиртыктын ка-дарган инектерин дун-хүндө ортумаа-биле бир баштын немелде семиралгези 1180 грамм болуп, өн-дөска бирги чери ээлен. Ичча-ган «Областык өң өңи инек кадар-чыны» деп аты ө алган.

Дунь чедип, хун дыка ийи бер-генде инектерин 2—3 шак хире-ди шитирлерин таарымчалыг. Оң чө-рүк хунунг илг үезин инектерин даштанлы эрттиреринге болгаш эртенги оларда чиги чөмн кел-генин сиптеринге дузалыг. Оң даш-танымла эртен соонда инектерин сугтарар, оң иштинин өңдү шыктыг черлеринге кадар болгаш хун орайтан чорда база сугтарар. Оң соонда кезеки оларда ажыг шыктерге кадарын чугула.

Х Тиртык бо чылы 160 баш анык инектерин май 20-ден өгө-лөш кадар берген. Ортумаа-биле бир инектен дун-хүндө 1200 грамм немелде семиртилген чедип алыр деп хузаалгени алган.

Олардын шыктынн иындыг чү-рүмү агаар-бодурун аас хүнне-ринде кончут таарымчалыг. Ич-чаарга агаарын байды өскөлдүн, чыстап, өрөндө келген үде бо чорун өскөлдөр апар. Чамдык се-рин болгаш борангын хүннеде ийн иштү кирери албан өвөс.

Х Тиртык бо чылы 160 баш анык инектерин май 20-ден өгө-лөш кадар берген. Ортумаа-биле бир инектен дун-хүндө 1200 грамм немелде семиртилген чедип алыр деп хузаалгени алган.

Хей чыларда шитгезин алган ажыл дуржулгазын болгаш агаар-бодурун аныг таарымчалыг бай-даларын ажылаанаан, Х Тир-тык бодунун кадарында анык инектерин өңи семиртин турар.

Кырганнарнын күш-ажылы

Бай-Тайга районун Сталин ат-тыг колхозунда кырганнарнын 30 ажыг киж састаттыг тускай эвено-зу тургустунан. Эвено баштайы 20 хонгү иштинде 140 кубометр өттүдөр малга белеткен. Кырган-бар августун 15-ке чедир 2000 кубометр мяшты хан белеткээр сура-ганы салган.

Колхозтун баштаар чери болгаш партия органиастаачы кырганнар-нын ажилдарында болгаш ажил-дар чурттагына таарымчалыг бай-далды тургускан. Оларын арамын-да тускай агитатор ажылдан турар. СЭКН ТН-ий өвөлтү плениумарын шитирлеринге сөзү кирген кырганнар колхоз бүдүрүлгезинге киржин болур арганы өңи тура-биле илерегилер.

Колхозтун баштаар чери болгаш партия органиастаачы кырганнар-нын ажилдарында болгаш ажил-дар чурттагына таарымчалыг бай-далды тургускан. Оларын арамын-да тускай агитатор ажылдан турар. СЭКН ТН-ий өвөлтү плениумарын шитирлеринге сөзү кирген кырганнар колхоз бүдүрүлгезинге киржин болур арганы өңи тура-биле илерегилер.

Колхозтун баштаар чери болгаш партия органиастаачы кырганнар-нын ажилдарында болгаш ажил-дар чурттагына таарымчалыг бай-далды тургускан. Оларын арамын-да тускай агитатор ажылдан турар. СЭКН ТН-ий өвөлтү плениумарын шитирлеринге сөзү кирген кырганнар колхоз бүдүрүлгезинге киржин болур арганы өңи тура-биле илерегилер.

Кукурузаның бедик дүжүдү дээш демисежир

Бедик дүжүт дээш демисел кошкак

Кукуруза—өң-не үнелг тарга културалыг болгаш мал чөм болур. Часык үде оңу тарын талазы-биле уузгү ажылдар Узуг-Хем райо-нун колхозтарына чоруттунган.

Кукуруза—өң-не үнелг тарга културалыг болгаш мал чөм болур. Часык үде оңу тарын талазы-биле уузгү ажылдар Узуг-Хем райо-нун колхозтарына чоруттунган.

Кукурузаның үнүжү дески өвөс, оожку болган. Часык үде комсомолчу-анык-тарының кукуруза тарын өстүрер эвенозу органиастаттынган турган.

Иччаарга-даа кукурузаның бедик дүжүдү дээш ажыл районун чам-дык колхозтарында четпес чорун турар. Бо дугайында Ийн-Талда Жданов аттыг колхозту чижекке ап болур. Оң колхоз өрткөн чылын 120 гектар кукуруза тарсап, өң чугула 40 гектарында дыка өвөш (га санында 10 ажыг центнер) дү-жүт алган аттыг болган. Иындыг чө-гөчиг байдалды бо чылын база-ла уламчылар деп турар.

Иччаарга-даа кукурузаның бедик дүжүдү дээш ажыл районун чам-дык колхозтарында четпес чорун турар. Бо дугайында Ийн-Талда Жданов аттыг колхозту чижекке ап болур. Оң колхоз өрткөн чылын 120 гектар кукуруза тарсап, өң чугула 40 гектарында дыка өвөш (га санында 10 ажыг центнер) дү-жүт алган аттыг болган. Иындыг чө-гөчиг байдалды бо чылын база-ла уламчылар деп турар.

Иччаарга-даа кукурузаның бедик дүжүдү дээш ажыл районун чам-дык колхозтарында четпес чорун турар. Бо дугайында Ийн-Талда Жданов аттыг колхозту чижекке ап болур. Оң колхоз өрткөн чылын 120 гектар кукуруза тарсап, өң чугула 40 гектарында дыка өвөш (га санында 10 ажыг центнер) дү-жүт алган аттыг болган. Иындыг чө-гөчиг байдалды бо чылын база-ла уламчылар деп турар.

Эзулуг органиаставаан

Кукуруза тарылгазынын планын Чаа-Хем районун колхозтары бо чылын күүсөткөн-даа болза, оң чү-гула културалар бедик дүжүтү өстүрүп алыр дээш демиселди Эзу-луг органиаставаан. «Бурингаар» көдө ажил-агый артедилер өске колхозтарда кукурузаның үнүжү амты үде дыка чымыс болун тур-рар. Илангыя Ленин аттыг колхоз-ту таран 106 га кукурузанын чымыс-даа сым үнөөс.

Эзулуг органиаставаан

Кукуруза тарылгазынын планын Чаа-Хем районун колхозтары бо чылын күүсөткөн-даа болза, оң чү-гула културалар бедик дүжүтү өстүрүп алыр дээш демиселди Эзу-луг органиаставаан. «Бурингаар» көдө ажил-агый артедилер өске колхозтарда кукурузаның үнүжү амты үде дыка чымыс болун тур-рар. Илангыя Ленин аттыг колхоз-ту таран 106 га кукурузанын чымыс-даа сым үнөөс.

Эзулуг органиаставаан

Кукуруза тарылгазынын планын Чаа-Хем районун колхозтары бо чылын күүсөткөн-даа болза, оң чү-гула културалар бедик дүжүтү өстүрүп алыр дээш демиселди Эзу-луг органиаставаан. «Бурингаар» көдө ажил-агый артедилер өске колхозтарда кукурузаның үнүжү амты үде дыка чымыс болун тур-рар. Илангыя Ленин аттыг колхоз-ту таран 106 га кукурузанын чымыс-даа сым үнөөс.

Кукуруза тарылгазынын планын Чаа-Хем районун колхозтары бо чылын күүсөткөн-даа болза, оң чү-гула културалар бедик дүжүтү өстүрүп алыр дээш демиселди Эзу-луг органиаставаан. «Бурингаар» көдө ажил-агый артедилер өске колхозтарда кукурузаның үнүжү амты үде дыка чымыс болун тур-рар. Илангыя Ленин аттыг колхоз-ту таран 106 га кукурузанын чымыс-даа сым үнөөс.

Кукуруза тарылгазынын планын Чаа-Хем районун колхозтары бо чылын күүсөткөн-даа болза, оң чү-гула културалар бедик дүжүтү өстүрүп алыр дээш демиселди Эзу-луг органиаставаан. «Бурингаар» көдө ажил-агый артедилер өске колхозтарда кукурузаның үнүжү амты үде дыка чымыс болун тур-рар. Илангыя Ленин аттыг колхоз-ту таран 106 га кукурузанын чымыс-даа сым үнөөс.

Кукуруза тарылгазынын планын Чаа-Хем районун колхозтары бо чылын күүсөткөн-даа болза, оң чү-гула културалар бедик дүжүтү өстүрүп алыр дээш демиселди Эзу-луг органиаставаан. «Бурингаар» көдө ажил-агый артедилер өске колхозтарда кукурузаның үнүжү амты үде дыка чымыс болун тур-рар. Илангыя Ленин аттыг колхоз-ту таран 106 га кукурузанын чымыс-даа сым үнөөс.

Партия аппараттары-биле ажылды экижидер

Бистин Коммунист партиясы— башкычы партия. Иындыг-даа чугула херектин чедиринин оң удурутгалында, оң чө-чөдө органиастааларынн ажил-чорудула-зында шитирлерин-биле ханзар-жыр. Партия болза бодунун кадар-чыларын партияга ажылды ажил-агыжы согураалар-биле өң хол-баштырып ирет турар.

Партия аппараттары-биле ажылды экижидер

Бистин Коммунист партиясы— башкычы партия. Иындыг-даа чугула херектин чедиринин оң удурутгалында, оң чө-чөдө органиастааларынн ажил-чорудула-зында шитирлерин-биле ханзар-жыр. Партия болза бодунун кадар-чыларын партияга ажылды ажил-агыжы согураалар-биле өң хол-баштырып ирет турар.

Партия аппараттары-биле ажылды экижидер

Бистин Коммунист партиясы— башкычы партия. Иындыг-даа чугула херектин чедиринин оң удурутгалында, оң чө-чөдө органиастааларынн ажил-чорудула-зында шитирлерин-биле ханзар-жыр. Партия болза бодунун кадар-чыларын партияга ажылды ажил-агыжы согураалар-биле өң хол-баштырып ирет турар.

Партия аппараттары чөм-биле харылааны улам-на быжыглан-шаан, чө-чөдө партиянын дирек-тиваларынн күүселдери орта-иштасап, совет, ажыл-агый, ийн-тинин органиастааларынн ажил-ды башкарып турарлар.

Партия аппараттары чөм-биле харылааны улам-на быжыглан-шаан, чө-чөдө партиянын дирек-тиваларынн күүселдери орта-иштасап, совет, ажыл-агый, ийн-тинин органиастааларынн ажил-ды башкарып турарлар.

Партия аппараттары чөм-биле харылааны улам-на быжыглан-шаан, чө-чөдө партиянын дирек-тиваларынн күүселдери орта-иштасап, совет, ажыл-агый, ийн-тинин органиастааларынн ажил-ды башкарып турарлар.

Садыг черлериниң ажылын бедик деңнелге

ССРЭ-ниң херекле кооперациязы Ленин орден-биле шагнаан чорук ажыгы чопларның үлестүр болгаш аш-чөм бараанына херекселерин үлестерип хандыраар дээн улам күненишкининг ажылдарын кооперациялардан неген турар. Дээди шагнаады херекле кооперацияны тывыскан дугайында диннадыгы Эрин районуң «Коммунизмче өрүк» колхозта магазин өргөлекчи эш Седен улуз өөрүштү-биле хүлээн алгаш, бодунга чаа хүлээгелерин алдышаан, улам күненишкининг ажылдар турар.

Бараан саарылганын планын бо чылдың баштайгы чартында ол чедирешкини күтсеткен. Чылдың дургузунда бараан саарылганын планын хуусаа бетинде, көдө ажыг-агыт продуктуларын белетээр планнарын ажыр күүседир дээн эш Седен кызмаккай ажылдап өгөлөн. Садыг алычтыларын хандыраарының культураны ол чедир алган, магазиниң ишти, дашты үргүчү арыг-шевер, бараанынын мында шевергин кылдыр чыскаап делгезен. Хуучуларың херекледе-ринде дыннагыр, элек, оларның чагыгларын, мыланыга демір орунарны, паш тоннарын өскөдериң садыггаар дугайында делгезерин чогуур үезинде күүсеткен.

С. БАНЧЫН.

Баян районуң «Совет Тыва» көдө ажыг-агыт артелиге магазин өргөлекчи эш Федоров бодунуң хүлээгелерин харысалга чок күүседир турар. Садыг алычтыларга элекче чоруктары ол хей улаа бодурун келген. Колхозтунг ажылышчылары ам сизге кезелдеинче өгөлөн киришкен, а дүжүт ажаап алыр кампания база удаа өгөлөн. Бо чутуга ажыгыларын үезинде колхозчулар, механизаторлар ортузунга садыгны үлестерип организа-таарына эш Федоров белеткендерин

М. ДАРЫЙ-ООЛ.

Орулгалыг болурундан каражалыг болган

Чаа-Хал районуң «Найрал» көдө ажыг-агыт артели 1956 чылда 9 кара дилгилерин ол беш муң ажыг рубль-биле садып алган. Дилгилерин ала-ла сонундур садып алган эвес, харын оларны өстүрүп, оон орулга азыр дээн садып алган болгай.

Мындг түрүбүзе колхоз баштаар чери, МТС-тиң тускай артеминерин чогуур кичээнгей салбаанындан дилги ажылындан колхоз орулга азыр хамаан чок, харын улуг каражалыг болуп турар. Дилги ажаа-чызынга ай саанында 30 күш-хүниң санап берип турар. Ол дилгилеринг чийр чеминге үнүп турар каража моон каш катап хей.

Баштай садып алган 9 дилгилеринг үжү өлгөн болган ийя ажыг чылдың дургузунда төв немешип

А. ЛОПСАН.

Совет ужал-чүүлдүн байырлалы

Бөгүн, июль 20-де совет улус ССРЭ-нин Агаар Флодунун Хүңи—бистинг социализмг уаг Төрөөн чуртувустунг ужал-чүүлдүн байырлалын демделеп турар. Бо хүниң бистинг чуртувустунг улаустары Шериг-Агаар Күштерининг күчүтүзүн дайнык көргүзүп, бистинг конструкторларының болгаш ужал-чүүлү үлестирүүнүң ажылдакчыларының, хамаатынын агаар флодунунг чедирешкинеринин, ужал-чүүлү спортчуларының бедик мерезелинин көргүзүп кылдыр эрттирип турар.

Бистинг ужал-чүүлүвустунг уаг чедирешкинеринге алдыр кылдыр ССРЭ-нин Агаар Флодунун хүниң чыл бүрүде байрлаар кылдыр Совет чазак 1933 чылда доттааткан. Оон бээр бо хүн совет улустунг аң мыак байрлааларының бирээин болуп, чапчыл аларган.

СЭП-нин XX съездининг төөгүтүг шийтирлерин, партияның болгаш чазактың оң даразындагы доттааларын амыралга чедирешкининг ботландырып турар совет улус Агаар Флодунун Хүниң коммунисттиг тургузушкунунг чаа-чаа кайгамчыктыг тилгелгелеринин үезинде, массаларың чогадыкчы инициативаның болгаш күш-адыкчы инициативаның көдүрүшкунунг үезинде байрлап турар.

Коммунист партияның улур-туугазы-биле совет кижилер боттарының Төрөөн чуртувунг экономика-тиг күчүтүн быжылган, бүгү делегейге табынның херөөн камгалан, дайын кысыкчыларының чамеенишкинерин серемчиледип-биле дайлаарп көрүп турар.

Тергиян черининг агаар флодун тургусканы—совет улустунг кайгамчыктыг чедирешкинерининг бирээин болуп. Коммунист партияның болгаш Совет чазактың кош-каш кылыска садып салымшыкынының ачылында, совет улустунг кү-жениашканының түңдөсүндө бис-

туржук, харын ырак ордларда мажынырга бараанына бо чылдың чагыс-даа катап барып садылган көрбөсөн.

Бо колхозта магазиниң ажылында четпестерин чабыдыр, чагыс үеде малчынар, тараажылар ортузунга садыгны үлестерип организа-таары Каз-Хем районуң баштаар черинде негеттирил турар.

С. ДОНЗУМ.

Малчынар ортузунга садыгны үлестерип чок организа-таар, садыг четкизиң калбартыр талазы-биле бүүр районуң баштаар чери бо чылдың элөөн боттуг ажылдары кылган. Мындг болза-даа, садыг четкизиң калбартыр дугайында хуучуларың тодаргай болгаш чөптүг негедесин кичээнгейлиг көрбөс чорукту райбо баштаар черининг даргазы эш Ойдуң бодурун турар.

Районда эң улуг колхозтарың бирээни болуп «Торгалыг» көдө ажыг-агыт артелининг төүндө үлестүр бараанынын садыггаар мага-зинден аш-чөм бараанынын тускайлап, продукт аймаан садыггаар чаа магазиниң ажылдар дугайында хуучуларың негедесин амга чедир боттанмаан.

Хуучуларың саналдарын, негеделерин райбо баштаар чери болгаш оон чер-чөдө садыгыларын ды-наптыр бүү-биле көөр үжүрүтүп.

Т. САРЫГ-ООЛ.

Сүт-Хал районуң «Алдан-Маадыр» колхозта магазиниң склады делгем-даа болза, оң пазаның кыла-бан, ханалары шаараш болган ужурунда мыда барааныр үрениш-киниге таварып турар. Складтын кол сентелесин чорудар дугайында айтырыгы шийтирээрерин райбо баштаар чери (даргазы эш Хуна-жык) амга чедир саададып белген.

М. ДАРЫЙ-ООЛ.

Ак-сеткилдиг күш-ажыл дээш шагнаан

Көдө ажыг-агыт ажылдарының үлестерип азы-биле боттарының сезонунг нормаларын күүсеткен трактористери, комбайн-биле ажаап алышыкы үезинде бүдүрер ажыл-дың сезон нормаларын эки шынар-лыг күүсеткен, эдилеп турган тракторларын, комбайнларын, кожда машиналарын, чепсек-херекселдерин четке болгаш техника тазаны-биле эки байдалга дузаалар комбайн-лерге (Чадала МТС-те) көдө ажыг-агыттын область өргөледи немелде төлөвүр хевирлиг акша шагналы тывыскаан.

1956—1957 чылдарда планын оонаалдарын эки күүсеткен, техниканы камныг ажылгазын дээш 31 механизаторларын 18.675 рубль түңүг акша-биле шагнаан. Олар-ның иштинде 15 механизаторларынг кижж бургуу 600 рубльди, 9 механизаторларынг кижж бургуу 400 рубльди, ийи комбайнлар 525—525 рубльди, трактор отрядынг бригадирин Монгуш Доржу 1956—1957 чылдарда эки ажыды дээш 2250 рубльди, дөртүк трактор бри-гадазының бригадирин Сат Седип 1125 рубльди шагнаага алган.

С. ИОНИНОВ.

Колхозта хой чуулдазы

Өвүр районуң «Торгалыг» көдө ажыг-агыт артелининг малчынары болгаш мал өмчилери хой чуулдазын организа-таар чорудуп турар.

Хой чуулдазынын ажылын кол-хозтунг мал өмчилери Макал-оол, Очу-оол, Амрыт, Чамзырай олар улаурут турар. Кара-Таада чуулда участугу (мал өмчиси Макал-оол) 6500 хойларын чок дооскан.

Т. ДАМБАЖЫН.

Чагайжыдылгавы чугулалаар

Улуг-Хем районуң «У Улуг ху-рал» колхозунунг төвү Баян-Кол-Ал-сы суур областа база бир эрги суур-ларыннн бирээн. Ол болза бойдус та-лазы-биле кайгамчык чараш—Баян-Кол хеминг Улуг-Хемге кирген ак-сында турар.

Мында бажыд бүрүзүнүң чаны-биле суг арыктар дамчып, орай күске чедир-ле бообайн бадым чы-дар. Оон-биле чурттакчылар чүгле омороттарын сугтарын ап турар эвес, ол суг ногаанчыдыгының өске хевирлеринге база-ла үнелги.

Мындг турда Баян-Кол көдө Совети (даргазы А. Филимонов) суур чагайжыдылгавын чугулалаа көр-бөй, оон куудуучуларына чадап үнүштерин, яны-бүрү ыштар олуртуп өстүреринче чурттакчы-ларын күжүн мобилиза-тавайп ту-рары харааланчмы. Бо суурну ча-гайжыдырының үези ам белген.

Б. АНАЙ-ООЛ.

БӨГҮН—ССРЭ-НИНГ АГААР ФЛОДУНУН ХҮНҮ

★ ★

Кызыл аэропорттунунг мурнакчы кижилери

Чурукта (оң талазындан солагай талазынче): техниктиг ажылдакчылар Писарев биле Кравцов самолет миторун хынат турлар.

ССРЭ-нин Агаар Флодунунг хүниң —бистинг социализмг Төрөөн чур-тувустунг алдарыг ужал-чүүлдүн байырлалын бөгүн маадырлыг совет улус демделеп турар.

Коммунист партияның болгаш Совет чазактың соксаал чок сагыш салымшыкының ачылында бистинг чуртувус ужал-чүүлдүн делегейге күчүтүп күрүнеси болу берген. Эп-не күчүтүп, эң чаа техника-биле чепселеттиген Шериг-Агаар Күш-теринг, бедик көгүздөлиг хамааты ужал-чүүлдүг, өртөмдөннеринг, конструкторларын, ужудукчулар-нын, инженерлеринг болгаш тех-никтиерин кайгамчык калдарыг бис. Иччанташ бистинг Ала-чурту-вусту ужал-чүүлдүн төрөөн чурту деп адап турары анаа эвес.

Тыва областың улус ажыг-агыт-тын бүгү алырларың шапкын көг-жүдөр дээш партияның болгаш ча-зактың алымындан улуг дузаалам-чыны көргүзүп турарының ачымын-да транспорттунг ужал-чүүлү хевир-обласка чугула ужал-дузалыг болуп бар чыдар. Сөөрттүр чүүлдеринг хемчөөлиниң болгаш самолет-биле чоруксаар кижилеринг санының чыл белген түдүм өзүп турары-биле холбаштыр область төвү Кызылди районнар төптери-биле болгаш чур-такчылыг өске-да черлер-биле ха-рылаштырып турар чурт иштинин ужал-чүүл шугунарнын саны баа өзүп турар. Кызыл—Абакан—Красноярск аразында агаарынг ужу-корабилеринин хүн бүрдүгү улау-дуушкунун тургускан. Бо чорук чоңунг ийай-бээр аргызынага болгаш хүн бүрүнүң почтазын алы-рынга база оон-да өскөлөргө дык-таарымчыл болуп турар.

1957 чылдың дургузунда облас-

гаарламышыкының сорук кирген. Кызыл аэропорттунг ужудукчулар-ны, авиатехниктери болгаш өскө-дө ажылдакчылары Агаар Флоду-нунг хүниңге күш-ажыкчы чаа че-дишкинилеринг ушурамын турар. 1958 чылдың бирги чартында аэ-ропорт кол көргүзүлөр талазы-биле планын (тонна-километр) 115 хуу, ужудуушкун шактарыны—108 хуу, пассажирлер дажыгларыны—132,8 хуу күүсеткен.

Кызыл аэропорттунг ужудукчу-ларының аразында Тываның баш-тайгы ужудукчуларының бирээин Чимит база Покотило, Богданов иш-

каш миллион хире километрлерин ужудуп өрткөлгөн болгаш ужал-дар ажылдык байжак дуржулганын аны-ак ужудукчуларга дамчыдып берип, ужал составтын аразында улуг хүн-дүткелди чедип алган дуржулгалыг хоочун ужудукчулар ковар эвес.

Агаар Флодунунг хүниңге алдыр кылдыр бедиткен хүлээгелерин ал-гаш, кезектин мурнакчы ужудукчу-лары Чимий-оол, Дворников, Куу-лар, Есолов, Хопуа, Сандрухин бол-ган оон-да өскөлөр 1958 чылдың бирги чартынынг бугудуңда пла-нинг чедирешкини күүсеткенер. Областың арга-мыжын өрттүрер камтаалышаан, оон-он өрттүрер чедирешкининг үзүткөп, хүндүлүг болгаш харымсалгалыг, иччалаажок берге согуланы күүсөдип турар са-молет командирин комсомолчу Двор-ников баштаан арга-мыж тадым-дал хайгааранын акцияларынын бо улуг байырлаа-биле холбаштыр ошалап демделээр херек.

Порттун бугудуңда плашай күү-седиринге болгаш ужудуушкунуна-рын аймык чок моруун хандыра-рынга инженер-техниктиг албанын ажыды улуг ужал-дузалыг. Аэро-порттунг эң дээр техниктери Кра-вцов, Писарев, Балиткин, Павлов, механик Черенко болгаш оон-да өскө-лөр материалдыг кезектин агаар-га илгедип ажылдаарын хандырып турарлар. Бүгү совет улустунг чан-чык болган бо байырлаа-биле хол-баштыр аэропорттунг автомашиналар чолаачылары болгаш радиомонитор-ларын база чедирешкиниң ажылдап турарын айтыр алар.

Сөзү С. НЫЗЫЛ-ООДУУ.
Чуруктар С. Феонтистеовуу.

Чурукта (оң талазындан солагай талазынче): ужу-лукчулар Чимий-оол, Дворников, Есолов, Куулар, Хо-л...

ганы салган. Ол кыйгырыг Агаар Флодунунг ияни составына, ужал-чүүлү үлестирүүнү конструкторла-рынга, инженерлеринге, ажылдак-чыларына азымын программаны болу берген.

Совет Эвилден күчүтүп, мурнак-чы Агаар Флодун тургускан. Ич-чала-даа бистинг чуртувус кажан-даа, кымга-даа кыжамнап, болу-дун техникамын халдаашкына ажыггаарын бодавайп турган. Күчү-лүг ужал-чүүлү чүгле камгала-дып чепсөө кылдыр быжылган.

Совет ужудукчулар агаар океаны-нын делегерин шийтөөдип азыр дээш, бистинг ужал-чүүл техника-лыстыг шенелесин кылар дээш ол үеде маадырлыг чоруктары кылып турган. Олар ыракка ужудуушкуну-ларын кылып, ужал-чүүл—аны-бүрү чурттарын болгаш улустарын чоокшудаларының кайгамчыктыг чепсөө деп чүвени көргүскенер.

Чээрби бир чылдың мурунда, 1937 чылда Москвадан Соңгу пол-юесту дамчытыр Американын Балтышкан Штаттарына чедир хо-нуушкун чок ужудуушкуну деле-гейге эң-не баштай чоруткан. Ол төөгүлүг ужудуушкуну «АНТ-25» деп самолетка В. Чкалов, Г. Байду-ков, А. Беляков олар боттанды-ган. Ол-ла чылда Москвадан Соңгу пол-юесту дамчытыр АКШ-ка чедир кыдыг ужудуушкуну М. Громов, С. Данилин, А. Юшнев олар катап-таанар. Ол мышка херөөн ужу-дукчулар В. Гризодубова, М. Раско-ва, П. Осипенко олар ыракка ужудуушкуну кылган, совет ужал-чүүлдүн төөгүзүнге алдын үлестер-де бижиткенер.

Ужал-чүүл техникамын чед-ирешкини болгаш самолетту баш-карынын уран-арганын табыңк сорудулаа ажыгларга кайы хире улау ужал-дузалыг совет ужудук-чуларын ол ужудуушкуну бүгү делегейге көргүскен.

Совет ужал-чүүлдү күчүт-үп ылаңгы Ала-чурттуң Улуг дай-нының чылдарында ошазы-биле илереттиген. Бодунун Төрөөн чур-тун, социализмг күрүнесин кам-

галаарда совет кижиниң кайы хире эрес шудуругуна бистинг ужудукчу-лармыс боттарының маадырыг чоруу-биле көргүскенер. Немед-фашистг эжекечилерге удуу туу-чуушунуңга совет ужудукчулар боттарының эрес дидимин болгаш массалыг маадырлыг чоруун илерет-кенер.

Совет ужал-чүүл дайнынын бүт-үлө улуг тулушкунунарына эң иденкейлиг киришкен. Күштүг болгаш техника-биле долдунган дай-нында улуг демселдип улуг берген-лерин ажап эрттишкан, совет ужал-чүүл кургак черинг шеригери-биле болгаш Шериг-Далай Флод-биле кады хөдөлип турган, дайнынын атакалары эрес шудуругу-биле ойтуу шаап, аар демсел чоруп тур-да агаарга тергидээр чорукту чед-ип алган.

Ала-чурттуң дайнынын чылды-рында совет ужудукчуларының ма-дырыг чоруун Төрөөн чурт бе-диди-биле үнелген. 200 муң ажыг ужудукчулар өрдөнөр-биле болгаш медальдар-биле шаңгалган, 2000 ажыг кижиге Совет Эвилденин Маадыр атты тывыскаан. Оларын аразындан 219 кижж Совет Эил-денин ийи дапкыр Маадырлар болган, а алдарыг ужудукчулар А. Покришкин болгаш И. Кожедуб-ларга ол хүндүлүг атты үш дал-даны тывыскаан.

Дайын сөөлүнүң чылдарында совет ужал-чүүл бодунун дайнык алдарын дайнык болгаш политик-тиг белеткедип чаа-чаа чедиреш-кинери-биле көүдөткөн. Комму-низм туугузушкунунг херөөнче совет улустунг чедирешкинери, хамыктыг мурунда аар үлестирүүнү улуг чедирешкинери Совет Чепек-тинг Күштерин, оон иштинде ужал-чүүлү даа, тергийн черинг дай-нык техникамын-биле чепселээр арганы берген.

Бистинг шыткакчы ужудукчула-рымыс ам үден дүргөн ужал-чүүл самодеттарга ужууп турарлар. Ре-активтиг самолеттарынг ужудууш-кунун амгы үеде бүгү делегей мага-дан турар. Бистинг самолеттарымыс

болза, бо чылдың 6 айларында 10 муң ажыг пассажирлерин дажыг-лаан. Оон ийай чте-чче тонна чүкүтү дажыгалап турар.

Кызылдың аэропортунг ажы-дакчыларының аразында мергезил-дик, дуржулгалыг ажылдакчыларын Агаар Флодунунг хүниңге демдел-дээр херек. Мындагыра миллион километри ужулган ужудукчулар Чимит, Покотило, Богданов болгаш мурнакчы экипажтарыны командирлер Дворников, Есолов, ужу-дукчулар Хопуа, Куулар, Чимит-оол хамаараар.

Советтеринг ужал-чүүл спортчу-ларынын алдарыг отрядын өзүп, калбарган. Бистинг аныктырымыс ужал-чүүл спортунга мыак. Ужал-чүүл спорту совет кижилерин күш-ажыла болгаш Төрөөн чуртунг камгалаанына белен кылдыр кижж-илегенге дузалап турар. Сөөлү 4 чылдарда бистинг ужал-чүүл спорт-чуларымыс 224 бүтү-өлөөл рекордтары-нын, 128 делегей рекордтары кылганар. Ужал-чүүлдүг баш-ларын чоңунг ортузунга негеттеринге болгаш ужал-чүүл спортун көгүжүдеринге ДОСААФ организа-циялары чугула рольду ойынаа бол-гаш моон-даа ийай чугула рольду болуп.

Бистинг чуртувуска ужал-чүүл-дүн ужал-дузалыг моон-даа ийай улам өөр. Ол дугайын алдыгы беш чылда агаар транспорту-биле чүкө дажылган 2 катап, пассажирлер дажылгалымын хемчөөл 3,8 катап өзери херечелеп турар. Ол соруга-нын бистинг хамааты ужал-чүүлүвустунг ажылдакчылары алдарымын-биле күүседир дээрнине чигинип турба.

Бөгүн, Агаар Флодунунг Хүниңде, бистинг ужал-чүүлүвус табынның херөөн, социализмг Төрөөн чуртун камгалаарына дайныкы белетке-лин, тийлеттирбес күчүтүп, бистинг ужудукчуларымыстың бедик мерге-жилни бүгү делегейге база катап көргүээр.

